

Walenty Piłat

"Комедия в русской драматургии
конца XX - начала XXI века",
Светлана Гончарова-Грабовская,
Минск 1999 : [recenzja]

Acta Polono-Ruthenica 7, 275-276

2002

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

IV. Recenzje i omówienia

Светлана Гончарова-Грабовская, *Комедия в русской драматургии 1980–1990 годов (жанровая динамика и типология)*, Минск, БГУ 1999, 223 с.

Białoruska badaczka – Swietłana Gonczarowa-Grabowskaja – podjęła się dość trudnego zadania badawczego. Nie tylko dlatego, że dramaturgia rosyjska ostatnich dwóch dziesięcioleci stanowi zjawisko zróżnicowane problemowo i estetycznie, ale też wyodrębnienie w niej tradycyjnych gatunków (typu komedia, farsa, melodramat) stawia przed każdym badaczem nieoczekiwane bariery. W tradycyjnym pojęciu „komedia” nie mieści się bowiem wiele sztuk najnowszych, choć tak naprawdę rzeczywiście są one komediami. W latach osiemdziesiątych nawet w krytyce rosyjskiej pojawiło się dość dziwaczne określenie „smutne komedie” (dramaty Ludmiły Pietruszewskiej, Aleksandra Galina, Aleksieja Kazncewa i in.), które jednak oddają specyfikę gatunkową danego utworu, chociaż wyłamuje się ona (owa „smutna komedia”) z istniejącego dotąd tradycyjnego podziału gatunkowego. Zresztą S. Gonczarowa-Grabowskaja doskonale sobie z tego zdaje sprawę, jak pisze bowiem już we wstępie swojej wartościowej i oryginalnej pracy, „мы подходим к жанру как к динамической структуре, очерченной границами литературного процесса 80–90-х годов, при этом не исключаем его генеалогии” (s. 9).

Omawiana praca składa się z trzech rozdziałów. W pierwszym autorka zastanawia się nad teoretycznymi aspektami współczesnej komedii, w drugim analizuje gatunkowe parametry komedii, w trzecim zaś przedmiotem rozważań czyni tragicomedie i inne gatunki komediowe. Przedmiotem analizy są między innymi sztuki Grigorija Gorina, Emila Bragińskiego, Leonida Zorina, Ludmiły Pietruszewskiej, Michaiła Roszczina, Aleksandra Galina, Michaiła Ugarowa, Nikołaja Kolady i wielu innych współczesnych dramaturgów. W twórczości tych autorów badaczka wy-

odrębniła jakby kilka form komedii. Jej zdaniem są to komedie-satyry, komedie-pamflety, komedie liryczne, farsy i tragifarsy.

Trzeba zgodzić się z S. Gonczarową-Grabowską, że w ostatnich dwóch dziesięcioleciach XX wieku w dramaturgii rosyjskiej wytworzyły się nowe gatunki komedii, z jednej strony spożytkowujące tradycje dramatu rosyjskiego, z drugiej zaś proponujące nowe rozwiązania estetyczne. Mamy do czynienia z transformacją gatunkową komedii, co, zdaniem badaczki, determinowane jest między innymi nową sytuacją polityczno-społeczną w Rosji po rozpadzie Związku Radzieckiego. Owa płynność granic pomiędzy poszczególnymi gatunkami komediowymi nie pozostaje bez wpływu na strukturę poszczególnych utworów. Jeżeli, jak sądzi autorka, początek XX wieku charakteryzował się tym, że dominowały w dramacie elementy tragiczne, o tyle koniec stulecia odznaczył się przenikaniem elementów tragicznych właśnie do komedii. Doszło zatem jakby do znacznych modyfikacji komedii, w których zasadniczą rolę zaczęła odgrywać alegoria i metaforyka, fantastyka i realność. Obok komedii tradycyjnej pojawiły się utwory, w których niejako zostały naruszone kanony gatunku, jego immanentna struktura.

W swojej rozprawie S. Gonczarowa-Grabowska przywołuje obfity i różnorodny materiał literacki, co zresztą wcale nie jest łatwym zadaniem, w ostatnich dziesięcioleciach opublikowano bowiem bardzo wiele sztuk, lepszych lub gorszych, ale badaczka z tym ogromnym materiałem doskonale sobie radzi. Jej oceny są wnikliwe i opatrzone wartościową literaturą naukowo-krytyczną.

Trzeba też dodać, że zarówno literaturoznawstwo rosyjskie, jak i polskie nieczęsto przedmiotem swoich badań czyni dramaturgię. Tym bardziej więc rozprawa S. Gonczarowej-Grabowskiej zasługuje na uwagę. Jak dotąd jest to jedna z niewielu prac na temat współczesnej dramaturgii rosyjskiej. Niewątpliwie pracę wzbogacają wykazy ważniejszych sztuk opublikowanych w latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych oraz dość obszerna bibliografia prac naukowo-krytycznych. Szkoda jednakże, że autorka nie pomyślała o indeksie nazwisk. To wprawdzie drobiazg, ale jakże ułatwiający lekturę tego rodzaju prac.

Walenty Piłat